

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENTĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L		A P A R E		REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA
Pe an, în România	30 lei	De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet		București, CALEA RAHOVEI — 5
6 luni	16 „			Lângă Palatul Justiției
3 luni	8 „			TELEFON No. 16/98
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni		Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte		

S U M A R

JURISPRUDENTĂ :

Curtea de casație, s. I: *D. Maria Ene cu Sia Ion Stanciu și altul, cu o Observație;*

Curtea de apel București, s. II și Trib. Prahova s. I: *George M. Stănescu cu firma Frații Stănescu, (moratoriu) cu o Observație de d-l C. N. Toneanu;*

Tribunalul Dâmbovița: *Voica N. Duvalmă cu Ilinca N. Dragomir, cu o Observație de d-l D. Alexandresco.*

JURISPRUDENTĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența de la 22 Noembrie 1905

Președenția D-lui G. N. BAGDAT, Consilier

D. Maria Ene cu Sia Ion Stanciu și altul

Filiațiune legitimă.—Dovedirea ei.—Act de naștere.—Dovedirea căsătoriei părinților, la caz de contestarea ei. (Art. 292, 293 C. civ.)

Actul de naștere a unui copil nu dovedește filiațiunea sa legitimă, ci numai faptul nașterii din partea mamei. Pentru a dovedi filiațiunea, copilul, la caz de contestație, trebuie însă să mai dovedească căsătoria părinților săi.

Decisiunea 469/905.—Casată, în urma recursului făcut de Dim. Marin Ene, sentința Tribunalului Dâmbovița No. 402 din 1904, dată în proces cu Sia Ion Stanciu și Ion Ene.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Aurel Comănescu, în desvoltarea motivelor de recurs, și
Pe d-l Victor Baranga, în combateri.

Deliberând,

Asupra motivului 1 de casare:

«Exces de putere și violarea art. 292 și 293 codul civil prin faptul că apelanta Sia Ion Stanciu nu și-a dovedit filiațiunea sa legitimă, nefiind suficientă numai prezentarea actului său de naștere, căci acest act de naștere deși este liberat din registrele de stare civilă, aflate în depozitul tribunalului Dâmbovița, însă e contestând existența căsătoriei bunicului meu Ene Țalapu, cu pretinsa sa soție Ioana, așa că nedovedindu-se căsătoria acestuia, actul de naștere de care s'a servit apelanta înaintea tribunalului nu poate face altă dovadă de cât cel mult despre o filiațiune naturală care nu'mi este opozabilă mie, și tribunalul reu a admis apelul și m'a

respins acțiunea ca neîntemeiată bazându-se numai pe simplul act de naștere al apelantei».

Având în vedere că la prima instanță recurentul Dumitru Marin Ene, intentând acțiunea contra intimatei pentru revendicarea a patru pogoane, 15 prăjini și un loc de casă în comuna Ionești, derivând de la Ene Țalapu, bunicul său, care a fost impropietărit la 1864 cu acel pământ, judecătoria ocolului Găești i-a admis acțiunea;

Că Tribunalul Dâmbovița, prin sentința atacată cu recurs, după apelul intimatei, admitând apelul, a respins acțiunea reclamantului, pe motiv că și intimata dovedind că este nepoată de fiu a lui Ene Țalapu, a justificat dreptul de a deține pământul revendicat; că pentru a ajunge la această soluțiune, tribunalul a admis ca bine-făcută dovada filiațiunei legitime, din partea apelantei Sia Ion Stanciu, prin actul său de naștere, din care reiese că dânsa este fca lui Ene Ion și a Ioanei, de și partea adversă a contestat înaintea tribunalului că ar fi existat căsătorie între aceștia din urmă;

Considerând că din momentul ce revendicantul contestă că ar fi existat căsătorie legitimă între părinții apelantei, tribunalul nu putea admite ca făcută proba filiațiunei legitime, de cât dovedindu-se că a existat căsătorie între părinții apelantei; că tribunalul admitând ca bine-făcută proba filiațiunei legitime numai cu actul de naștere al apelantei, a comis un exces de putere, violând principiile stabilite de codul civil privitoare la dovada filiațiunei legitime, și din acest punct de vedere hotărârea sa urmează a fi casată.

Considerând că primul mijloc de casare fiind fondat și sentința atacată fiind casată pentru acest motiv, este fără interes a se mai discuta cel d'al doilea motiv de casare.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Observație. — Art. 292 din codul civil dispune că filiațiunea copiilor legitimi se dovedește prin actele de naștere trecute în registrele stărei civile. Aceasta nu este însă exact, pentru-că actul de naștere nu dovedește de cât un lucru, și anume: faptul nașterii din partea mamei.

Dar dacă copilul, pe lângă acest act, transcris în registre, mai dovedește încă identitatea sa, adică: că el este copilul despre care se vorbește în act, atunci el a dovedit pe deplin maternitatea, adică: că el este copilul cutărei femeii. Actul de naștere nu dovedește decî singur nici paternitatea, nici maternitatea, ci numai faptul nașterii.

Odată însă maternitatea dovedită, copilul nu are de cât să mai dovedească încă că mama sa a fost căsătorită în momentul zămislirei, sau cel

puțin în momentul nașterii sale, și atunci el a dovedit indirect, și paternitatea, în puterea presumpției *pater is est...*, etc. înscrisă în art. 286.

Copilul care va voi să dovedească că este copil legitim a două persoane determinate, va trebui deci să dovedească: 1° căsătoria părinților săi; 2° faptul nașterii din partea femeii a cărui copil se pretinde, prin înfățișarea actului său de naștere; 3° identitatea sa cu copilul născut, ceea ce se poate proba prin posesie de stat, fără ca această posesie să întrunească toate caracterele cerute de art. 294 C. civil, prin martori și presumpțiuni, fără nici-un început de probă scrisă; 4° În fine, copilul va trebui să dovedească zămisirea sa și nașterea sa în timpul căsătoriei. Acestea sunt dovețile ce copilul trebuie să facă pentru a stabili filiațiunea sa legitimă. Vezi D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. I, partea II, p. 258, 259 (ed. I-a) și autoritățile citate acolo. În ed. a 2-a filiațiunea va face parte din vol. II, din cauza mării peste măsură a vol. I.

(N. R.)

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secț. II

Audiența de la 21 Decembrie 1905

Președenția D-lui C. G. DĂMBOVICEANU, Președinte

Deciziunea comercială No. 72

George M. Stănescu cu Firma Frații Stănescu

Apel.—Sentințe pronunțate de tribunal în materie de moratoriu. — Dacă în contra unor asemenea sentințe există dreptul de apel. — (Art. 944 C. comercial modificat în 1895).

Din textul și spiritul legii comerciale rezultând că moratoriul este o fază a stărei de faliment, fie anterior fie posterior declarării stărei de faliment, iar pe de altă parte, dispozițiunile care regulează materia falimentului, fiind cuprinse în cartea III-a care se ocupă de faliment, de aci rezultă că, dispozițiunile de procedură în falimente sunt aplicabile și la moratoriu.

Prin urmare, și întru cât în materie de faliment, în urma modificărilor introduse în anul 1895, toate sentințele pronunțate de tribunal în asemenea materie sunt executorii și fără drept de apel, de aci rezultă implicit că nici în contra sentințelor tribunalului date în materie de moratoriu, nu există dreptul de apel.

Curtea,

Asupra apelului făcut de George M. Stănescu în contra sentinței No. 85 din 1905 a Trib. Prahova, secția I;

Având în vedere că prin această sentință s'a admis cererea firmei frații Stănescu și i s'a acordat un moratoriu pe timp de sease luni;

Având în vedere incidentul de inadmisibilitatea apelului ridicat de d-l advocat Toma Stelian;

Considerând că din textul și spiritul legii comerciale rezultă că moratoriul nu este de cât o fază a stărei de faliment fie că este anterior declarațiunii falimentului cum este în specie fie că este posterior;

Că dispozițiunile legii care regulează materia moratoriuului sunt cuprinse în cartea III care se ocupă de falimente, prin urmare, dispozițiunile de procedură în faliment sunt aplicabile și la moratoriu;

Considerând că legea comercială, după modificările introduse în anul 1895 la falimente prevede prin art. 944, că toate sentințele date de Tribunalul comercial în materie de falimente, deci și în materie de moratoriu, sunt executorii și nu sunt supuse opozițiunii sau apelului de cât în casurile prevăzute de lege;

Considerând că în capitolul II de sub titlu VI care se ocupă de moratoriu, niciărei legiuitorului nu a prevăzut pentru cei nemulțumiți pe sentința Tribunalului dreptul de apel;

Că ceea ce demonstrează în mod evident voința legiuitorului în acest sens este împrejurarea că înainte de 1895 legea comercială prin art. 936 prevedea cazul când sentința dată în materie de moratoriu este supusă apelului indicând anume art. 835 care a devenit art. 837 în urma modificărilor;

Că de oare-ce prin art. 944 s'a suprimat cazul art. 835 azi 837 s'a suprimat și dreptul ce conferă acest articol, că dacă sunt apelabile sentințele prin care se respinge cererea de declarațiune în faliment este pentru cuvântul că legea prevede anume acest drept pentru cel nemulțumit;

Că dar incidentul ridicat este întemeiat și apelul urmează a fi respins ca inadmisibil;

Pentru aceste motive, admite incidentul și respinge apelul, etc.

(ss) C. G. Dâmboviceanu, Sp. Stătescu, Em. Anastasiu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI PRAHOVA, S. I

Audiența de la 18 Noembrie 1905

Președenția D-lui AL. PANAIȚESCU, Prim-președinte

Sentința No. 85

Moratoriu.—Cererea moratoriuului de către un ascendent.—Dacă un descendent neavând dreptul a provoca falimentul, are dreptul de a se opune la acordarea moratoriuului.—(Art. 704 și 842 C. comercial).

Legiuitorul oprind prin art. 704 din codul comercial, pe un descendent de a provoca falimentul, acest descendent nu poate a se opune la acordarea moratoriuului cerut de ascendent, întru cât, opunerea lui la acordarea moratoriuului, are aceiași consecință, conform art. 842 pentru declararea falimentului.

Tribunalul,

Asupra incidentului ridicat de avocații firmei frații Stănescu;

Având în vedere că intervenientul George M. Stănescu, recunoaște că este fiu al lui Mihail G. Stănescu, unul din coasociații firmei;

Având în vedere că art. 704 al. 2 cod com. prevede că nu sunt admiși a cere declarațiunea în faliment descendenții, ascendenții și soțul debitorului;

Având în vedere că conform art. 867 cod. com. falimentul unei societăți produce și falimentul fie căruia asociat;

Având în vedere că George M. Stănescu a intervenit la acest moratoriu pentru a nu fi acordat și a se declara firma în stare de faliment, iar astăzi declară că restrânge această cerere, numai pentru a nu se acorda moratoriu;

Având în vedere că în această materie art. 842 ult. al. cod. com. prevede că dacă tribunalul, găsește că cererea pentru acordarea moratoriuului nu este justificată, să se ivese unul din casurile prevăzute în art. 834 se găsește fără întârziere la declararea de faliment;

Considerând că legiuitorul oprind prin art. 704 pe un descendent de a provoca falimentul acest descendent nu poate a se opune la acordarea moratorului cerut de ascendentele săe. Întru cât opunerea lui la acordarea moratorului are aceeași consecință conform art. 842 pentru declararea falimentului;

Considerând că așa fiind intimatul George M. Stănescu, nu este în drept și nu are calitate de a se opune la acordarea moratorului;

Pentru aceste motive, Tribunalul, admite, etc.

(ss) Al. Panaitescu I. Beștelei, N. D. Hariton.

p. Grefier (s) G. Dumitrescu

Adnotație.—Prin sentința Tribunalului Prahova s. I, și prin decisiunea Curții de apel din București s. II, mai sus reproduse, s'au rezolvat două cestiuni foarte importante: 1° Dacă dispoziția art. 704 al. 2 care zice: «Nu sunt admiși a cere declarațiunea în faliment descendenții, ascendenții și soțul debitorului» se aplică și în materie de morator. 2° Dacă sentințele date în materie de morator sunt sau nu susceptibile de apel.

I. Cestiune. Art. 704 al. 2 este aplicabil în materie de morator?

Moratorul nu este alt-ceva de cât suspendarea stărei de faliment, prin care debitorului comerciant căzut prin sentința dată de Tribunalul de comerț (art. 837 C. com.) sau chiar mai înainte de sentința de declarare în faliment (art. 842 C. com.), i se permite de a nu satisface pentru un timp oare-care obligațiunile sale. Cu acest mijloc, a crezut legiuitorul să nu lase ca viața comercială să fie zdrobită, atunci când comerciantul nu poate face față plăților sale, nu din cauză că pasivul este mai mare ca activul, ci fiind că evenimente extraordinare și neprevăzute l'au pus în imposibilitate de a plăti, oprind efectele falimentului declarat sau o declarare precipitată (1). Moratorul dar, este suspendarea procedurii falimentului pentru un timp determinat. Este un termen de grație ce legea îl acordă comerciantului fără voia creditorilor; termen de grație ce în principiu legea comercială îl refuză prin art. 44, iar pe care legea civilă îl acordă prin art. 1021 în casurile acolo prevăzute.

(1) Această instituțiune ridicată de codicele Italian, și copiată de noi, ca o normă de drept comun în materie de faliment este o dispoziție nenorocită, fiind că violentează drepturile creditorilor, punând în imposibilitate de a fi despăgubiți și în practică de cele mai multe ori am putea zice la noi mai tot-d'auna, un mijloc de înșelătorie în mâinile debitorilor neonesti, tribunalele putându-l acorda chiar fără a ține socoteală de voința creditorilor. Și tot s'ar mai înțelege moratorul acordat înainte de sentința de declarare în faliment, dar al mai acorda și după ce comerciantul a lăsat lucrurile până acolo în cât să fie declarat în stare de faliment să vie în urmă și cu socoteală exagerată de activ, să ceară suspendarea falimentului, aceasta este a merge prea departe, și practica a dovedit la noi că moratoriile se acordă cu ușurință și la mai toate rezultatul a fost falimentul cu micșorarea activului și mărirea pasivului, dacă nu cu dispariția întregului activ. Această instituțiune este criticată chiar în Italia (Vidari, t.

Acesta fiind scopul moratorului, pe care trib. urmează să-l acorde printr'o sentință, în speța noastră, să cerea moratorul de către o societate în comandită, un creditor care urmărise și sequestrase averea societății, se opune la cererea de morator. Din această societate făcea parte și tatăl creditorului. Legiuitorul prin art. 704 al. 2 C. com. zice că fiul nu poate cere declarațiunea în stare de faliment a tatălui său, nu zice însă nicăieri că fiul nu poate cere a declara în stare de faliment societatea ce-i debitează, în care ar figura și tatăl său; căci de și prin cererea de declarare în faliment a unei societăți, conform art. 867 C. com. se produce și falimentul fie-cărui asociat în nume colectiv sau în comandită simplă, cu răspundere ilimitată, și deci și a tatălui creditorului, nu va să zică însă că art. 704 C. com., având caracter de excepțiune, să se poată întinde la alte cazuri de cât acelea pe cari le-a prevăzut (Vidari, VIII, No. 7426) adică nu se poate estinde și la societăți, fiind că atunci, prin interpretare, am opri pe un creditor de a-și urmări drepturile sale pe cale de faliment, asupra unor ființe morale, distincte de persoana asociaților, ceea-ce legea nu zice și nici putea să zică. Dar afară de aceasta motivul legiuitorului când a edictat art. 704 al. 2, (it. 687 al. 2) a fost că se poate întâmpla ca tribunalul uzând de facultatea ce-i acordă legea, să aresteze pe falit conform art. 713 C. com. (695 ital.) și n'a voit pentru respectul și demnitatea familiei să permită fiului a fi cauza arestării tatălui său (Vidari, t. VIII, No. 7426); Or creditorul care are pe tatăl său într'o societate, el nu are în vedere de cât ființa morală, societatea; și dacă falimentul societății atrage și pe al asociaților, însă patrimoniul societății este distinct de al fie-cărui soț, și nu se poate pe cale de interpretare să întindem excepțiunea prevăzută de art. 704 C. com. și la cazul unei societăți în care ar figura ca asociat tatăl creditorului societății, căci i s'ar răpi dreptul de a exercita acțiunile ce legea acordă creditorilor contra aceluia ce nu sunt ru-dele prevăzute de acel articol.

Rău dar Tribunalul a aplicat unei societăți în care figurează tatăl creditorului care cere fali-

VIII No 8309 și urm.) și legiuitorul nostru ar fi trebuit să profite de criticile întemeiate de acolo și de rezultatele deplorabile ce a dat, fiind că la noi obiceiurile comerciale sunt departe de corectitudinea dorită pentru a acorda debitorilor comercianți un asemenea mijloc periculos pentru interesele creditorilor; și cu atât mai mult al celor adevărați, din streinătate cari sunt citați cu scrisori și cari n'au nici timpul necesar de a cerceta cazul debitorului lor, situația lui, și a însărcina un reprezentant spre a se pronunța asupra cererii de morator. Ar fi de dorit ca cu o oră mai înainte, pentru bunul renume al comerțului nostru în streinătate să se desființeze moratorul, sau să se modifice cu așa garanții în cât el să fie lăsat în mâinile adevăraților și serioșilor creditorilor ai comerciantului ce cere moratorul.

mentul, art. 704 al. 2, care nu se poate aplica de cât la cazul pe care-l prevede, adică la falimentul tatălui, iar nu al unei societăți în care ar figura tatăl.

Dar chiar dacă tatăl singur ar fi comerciant, și ar cere moratoriul, trebuie să distingem între cazul când moratoriul e cerut după declararea în stare de faliment și înainte de declarare.

In primul cas falimentul fiind declarat, cererea de moratoriū după faliment ne mai având alt efect de cât a suspenda operațiunile falimentului, este inaplicabil art. 704, care nu se poate întinde la alt caz de cât la acela ce-l prevede, adică că falimentul să nu fie declarat după cererea fiului, iar nu a se întinde la cazul când fiul cere respingerea moratorului, adică a suspendării operațiunilor falimentului, faliment care există și nu este opera fiului.

Afară de aceasta Tribunalul nu este ținut a se conforma deciziunii creditorilor, el poate acorda moratoriu cu toate că s'ar opune majoritatea creditorilor (art. 837 C. com.), prin urmare art. 704 care se aplică pentru alte motive, când e vorba de cererea în declarare de faliment, nu se poate aplica în cas de opunere la morator, fiind că în materia de declarare în stare de faliment, atunci când e încetare de plăți, Tribunalul trebuie să declare falimentul, pe când în morator cu toată opunerea unui creditor, ba chiar a tuturor creditorilor, Tribunalul poate să admită cererea de morator.

In al 2-lea cas, când moratoriu se cere înainte de declarare în stare de faliment, și fiul se opune la admiterea moratorului, atunci dacă Tribunalul găsește că comerciantul nu îndeplinește condițiunile prescrise prin art. 834, sau dacă se ivește vre-unul din cașurile de fraudă prevăzute de art. 841, atunci pășește imediat, la declararea în stare de faliment. De aci Tribunalul trage concluziunea, că pe cât timp opunerea fiului creditor ar putea să atragă respingerea moratorului și deci declararea imediat în stare de faliment art. 704 al. 2 este aplicabil. Această concluziune însă credem că chiar în această ipoteză nu este admisibilă, fiind că Tribunalul dacă respinge moratoriu nu o face din cauza intervenției fiului, ci din cauză că legea pentru acordarea moratorului cere anume condițiuni cari dacă sunt îndeplinite 'l acordă, dacă nu, îl respinge, fără să fie obligat a ține compt de intervenția vre-unui creditor. Ceia ce nu poate fiul, este să ceară falimentul tatălui său, care conform art. 704 al. 2, caută a se respinge de Tribunal.

II. *Cestiune*. Este sau nu apelabilă sentința dată asupra cererei de morator?

Curtea de apel din București sect. II, ca și

Curtea de apel din Galați, precum și toate instanțele noastre judecătorești până azi au decis că sentințele în această materie sunt inapelabile, fără a distinge între moratoriu acordat după sentința de declarare în stare de faliment sau după această sentință; fie că apelul s'a făcut de debitor, fie de creditorii intervenienți cari s'au opus la cererea de morator cerând chiar declararea în stare de faliment.

Mai înainte de toate trebuie să observăm că sistemul condiceii noastre de comerț, astfel precum s'a modificat la 1895, adoptat prin art. 944, diferă de cel al codicelui de comerț ital. din art. 913. În adevăr la italieni, prin art. 913, după ce să pune principiul că sentințele în materie de faliment sunt provisorii executorii, apoi prin al. 2 se arată categoric care sunt sentințele finale date în primul grad de jurisdicțiune, cari prin excepție sunt supuse apelului, și printre acestea se prevede și cele din art. 822 (rom. 837) adică cele date asupra moratorului acordat după faliment și după interpretarea dată de doctrină și jurisprudență se ajunge la conclusia că ar fi supuse apelului și sentințele de morator date înainte de faliment, fiind sentințe finale și fiind aceiași rațiune. Italianii prin art. 913 după principiul că sentințele în materie de faliment nu sunt supuse opozițiunii și apelului, prevede anume cașurile cari fac excepțiune la acest principiu.

La noi prin art. corespunzător 944 după ce se pune principiul că sentințele în materie de faliment sunt executorii provisorii, apoi declară că prin excepțiune sunt supuse opozițiunii și apelului ori de câte ori legea prevede la fie-care cas dreptul de opoziție sau apel concomitent, sau numai opoziție sau apel, contra sentinței dată asupra opozițiunii. Și atunci legiuitorul nostru a avut grije ca să prevadă la diferite articole din cod, spre diferența de codicele italian, anume dreptul de opoziție și apel. Astfel pe când la italieni sentințele date în materie de faliment, atunci când se declară faliment, nu sunt supuse apelului conform art. 693 (rom. 707) ci numai la opozițiune din partea falitului și celor interesați, a trebuit să se prevadă prin art. 913 al. 2 corespunzător articolului nostru 944, că în cazul art. 693 este drept de apel; la noi s'a prevăzut prin art. 707 că falitul și terții au dreptul să facă și opoziție și d'a dreptul apel, contra sentinței care declară falimentul, fără să mai prevadă acest lucru prin art. 944, ștergând din acest art. toate articolele la cari se referă art. 913 italian, și deci art. 837 (it. 822) care prevedea că contra sentinței de morator există drept de apel; în cât astăzi la noi nu există ca la italieni dreptul de apel în materie de morator fiind că art. 944 nu prevede pentru acest cas nici

o excepție la regula că sentințele date în materie de faliment nu sunt oposabile sau apelabile ci zice că acest drept nu se acordă de cât atunci când prevede legea, or în lege prin art. 837 nu se prevede apel.

Dar sentințele date în materie de morator sunt sentințe date în materie de faliment, deci dacă prin respingerea moratorului se ajunge la declararea în stare de faliment, sau prin admiterea moratorului se ajunge la respingerea declarării în stare de faliment, oare nu ar fi în primul cas aplicabil art. 707 C. com. care atunci când se declară falimentul prin respingerea moratorului prevede dreptul de apel și când se respinge falimentul prin admiterea moratorului există de asemenea dreptul de apel din partea creditorului conform ultimului al. al art. 944 care zice că «este supusă apelului sentința prin care trib. respinge declarațiunea de faliment cerută de unul sau mai mulți creditori»?

S'ar părea că și într'un cas și într'altul există dreptul de apel, prin faptul că există o așa strânsă legătură între sentința de faliment și sentința de morator. Se admite moratorul, se respinge cererea de faliment! Se respinge moratorul, se declară falimentul! deci și într'un cas și într'altul e vorba de sentința de admitere sau respingere a falimentului, deci conf. art. 707 este drept de apel din partea falitului și 944 al. ultim este drept de apel din partea creditorilor.

Să examinăm diferite ipoteze:

1° Moratorul înainte de faliment:

Să presupunem că s'a admis moratorul, și prin consecință s'a respins cererea de declarare în faliment cerută de unul din creditori în mod formal, precum este în speța noastră judecată de Curtea de apel din București s. II. Art. 944 al. ultim permite în acest cas creditorului care a cerut falimentul să facă apel, aceasta este adevărat, însă apelul său va fi respins prin finele de neprimire ce se va opune de debitor, că apelul nu mai poate fi cercetat din momentul ce Tribunalul a admis moratorul, adică a suspendat operațiile falimentului, hotărîre independentă de sentința de faliment, și care e definitivă din cauză că nu e supusă apelului. Art. 944 al. ultim prevede dreptul de apel contra sentinței de respingere a cererii de faliment, dar este lesne de înțeles că numai în contra acestei sentințe, și pe cât timp este în picioare și în termen de a fi atacată cu apel, dar din momentul ce Tribunalul a declarat suspendate efectele încetării plăților prin acordarea unui morator, nu se mai poate declara nici falimentul, fiind că sentința de morator oprește declararea falimentului, și pe cât

timp această sentință este neapelabilă, ea ține în suspensiune declararea în stare de faliment.

Deci în această ipoteză apel contra sentinței de morator neexistând, nici faliment nu poate să fie, deci și apelul pentru declarare în stare de faliment făcut de un creditor care a intervenit la prima instanță odată cu cererea de morator, spre a se declara falimentul, este inadmisibil.

Să presupunem acum că s'a respins moratorul și deci s'a declarat în stare de faliment debitorul, conform art. 842 ultimul aliniat; falitul are dreptul de apel conform art. 707 C. com. contra sentinței care declară falimentul ca și terții interesați, în termenele prevăzute de acel articol. În apel nu se pune din nou și cesțiunea moratorului? Falitul are dreptul să facă apel, și să ceară reformarea sentinței de faliment și deci ca consecință și primirea moratorului. Să facă apel contra sentinței de faliment ca să dovedească Curții că el nu este în stare de faliment? Aceasta este imposibil fiind că la Tribunal prin cerere de morator a afirmat că e în încetare de plăți. Atunci pentru ce legea îi mai acordă dreptul de apel contra sentinței de declarare în faliment fără să poată să examineze și motivele pe cari se întemeiază falitul a cere să se depărteze falimentul, adică motivele moratorului?

Este atât de mare legătura între sentința de declarare în stare de faliment și morator, în cât nu se poate cerceta o stare fără cea-l'altă. Cine respinge moratorul, declară falimentul, și sentința care declară falimentul în sistemul legii noastre, art. 944 C. com. comb. cu art. 707 este supusă apelului, și nu se poate, fără a ne învârti într'un cerc vicios, să susținem că nu se poate apela sentința de declarare în stare de faliment, din cauză că s'a respins moratorul, fiind că cine apelează sentința de declarare în faliment o apelează nu numai în dispozitivul său, dar în totul, și Curtea de apel constatând că motivul e fondat, adică că moratorul era admisibil, trebuie să reformeze și dispozitivul adică cererea de faliment, acordând moratorul, fiind că pe acest motiv s'a declarat falimentul, adică pe neadmiterea moratorului, pe acest motiv numai se va putea revoca starea de faliment, adică pe admiterea moratorului. Altfel ar fi neînțeles de ce legea ar mai acorda debitorului declarat falit dreptul de apel contra sentinței Tribunalului, dacă neapărat ar urma să fie respinsă?

2° Moratorul după faliment (art. 837):

Să presupunem că s'a admis moratorul, atunci se suspendă toate operațiunile falimentului, și în acest cas nici art. 944, nici art. 709 cod. com. nu acordă dreptul de apel, fiind că această sentință care se putea apela conform art. 936 vechiu

român (care menționa în excepțiunea de a fi supusă apelului sentința dată conform art. 837, adică a moratorului după faliment), după modificarea art. 936 și transformarea lui în art. 944 s'a șters art. 837 relativ la moratorul după faliment, în cât azi după art. 944 nu e apelabilă, și nici după art. 707 care admite apelul numai în contra sentinței care declară falimentul, iar nici de cum în contra sentinței care suspendă numai operațiunile falimentului pentru un timp determinat. Nu e apel nici conform art. 944 al. ultim, căci nu putem zice că prin admiterea moratorului s'a respins cererea de faliment, fiindcă falimentul subsistă dar este numai o încetare temporală a efectelor sale.

Iată soluțiunea care o credem noi că trebuie admisă în cestiunea apelului sentinței relative la morator.

Galați, Februarie 1906.

C. N. Toneanu
Avocat

TRIBUNALUL JUDEȚULUI DÂMBOVIȚA

Audiența de la 20 Octombrie 1905

Președenția D-lui C. I. NACIAN, Judecător de ședință

Voica Nicolae Duvalmă cu Ilinca Nicolae G. Dragomir
și soțul său Nicolae G. Dragomir pentru
revendicare de pământ rural

Sentința civilă No. 536 (*)

Căsătorie.—Contractarea ei în disprețul art. 130.—Bigamie.—Nulitate absolută.—Art. 166 C. civ.

Căsătorie putativă.—Existența bunei credințe din partea soților sau măcar a unuia din ei.—Existența bunei credinței în momentul celebrării căsătoriei nule.—Art. 183, 184 C. civ.

Căsătorie putativă.—Eroare de drept.—Eroare de fapt. Admisibilitatea ambelor erori.—Art. 183, 184.

Căsătorie putativă — Dovedirea bunei credințe din partea soților sau copiilor soților, cari o invoacă.—Inaplicarea în specie a art. 1899 special prescripției.—Art. 1169 C. civil.

Căsătoria contractată cu rea credință.—Efectele ei în viitor și în trecut.—Inexistența căsătoriei.—Nelegimitatea copiilor.

1. Căsătoria contractată în disprețul art. 130 C. civil, adică înaintea desfacerii unei alte căsătorii valide, fiind nulă, nu produce nici unul din efectele căsătoriei valabile, dacă nu este contractată de bună credință.

2. Pentru ca o căsătorie nulă să poată fi considerată ca putativă, se cere ca ambii soți sau măcar unul din ei să fi fost de bună credință, adică să fi ignorat viciul ce provoca nulitatea; și este suficient ca necunoștința viciului ce constituie bună credință, să fi existat în momentul celebrării căsătoriei.

3. Legea nefăcând în această privință nici-o deosebire, buna credință a soțului său a soților poate

să rezulte atât dintr'o eroare de drept cât și dintr'o eroare de fapt.

4. Acel care invoacă buna credință trebuie s'o dovedească, și această regulă se aplică și copiilor cari invoacă efectele unei căsătorii putative, contractată de părinții lor, în baza principiului care voește că ori cine face o propunere în judecată trebuie s'o dovedească, dispoziția art. 1899, specială prescripției, nefiind aplicabilă în specie.

5. O căsătorie lovită de nulitate, contractată cu rea credință, nu numai că nu poate produce efecte în viitor, dar chiar și acele ce a produs în trecut sunt desfășurate, căsătoria declarată nulă fiind considerată ca și cum nu ar fi avut ființă, și copii născuți din asemenea căsătorii nu sunt legitimi, întru-cât legitimitatea este efectul numai a căsătoriei valide și legitime.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentate de Voica N. Duvalmă, cu petițiunea înregistrată la No. 11826 din 6 Iunie 1903, în contra lor Ilinca Nicolae G. Dragomir și soțul său Nicolae G. Dragomir;

Având în vedere că, prin sus zisa petițiune, Voica N. Duvalmă, în calitate de nepoată a lui Bucur Duvalmă, a cerut tribunalului să oblige pe părâți și pe soțul ei, să-i lase în plină proprietate și posesiune 7 pogone, 19 prăjini și 398 stânjeni pământ, situat în com Vârful, din acest județ;

Având în vedere că, reclamanta Voica Duvalmă, a pornit acțiunea în revendicare de față, pentru cuvîntul că pământul rămas pe urma defunctului Bucur Duvalmă se cuvine ei, nepoată de frate a lui Bucur, ear nu părâtei, care nu are calitatea de fiică legitimă a acestuia, întru cât dânsul nu a fost nici o dată căsătorit cu femeea Maria Cioroba, și în ori-ce caz, chiar de s'ar dovedi că a fost căsătorit, acea căsătorie fiind contractată în disprețul dispozițiilor din art. 130 cod. civ. este nulă, și, prin urmare, nu poate produce nici un efect, nici în privința soților și nici a copiilor ce dintr'însa au rezultat (urmează mai multe considerente de fapt, care s'au eliminat, neinteresând în cauză);

Având în vedere că, chiar de s'ar admite în mod ipotetic, că este perfect dovedit că Bucur Duvalmă a fost căsătorit cu femeea Maria Cioroba, totuși, în această ipoteză chiar, părâta nu este în drept a reclama pentru dînsa calitatea de fiică legitimă, căci căsătoria tatălui și a mamei sale, fiind contractată în disprețul dispozițiilor art. 130 C. c. este nulă, și, prin urmare, nu produce nici unul din efectele unei căsătorii valabile;

Având în vedere, în drept, că prezumțiunea de legitimitate din art. 179 cod. civ., nu este absolută și această rezultă din însăși termenii în care este redactat acel articol și cari zic: «legitimitatea copiilor nu se poate contesta sub singurul cuvînt că nu se prezintă actul de căsătorie»; deci, pentru alte cauze și prin alte mijloace, ea poate fi contestată;

Considerând, în adevăr, că aceia ce se poate acorda sus menționatului articol este a se dice că, prezumțiunea legală, de dînsul stabilită, dispensează pe copil de a mai prezenta actul de căsătorie al părinților lui, dar odată acest act prezentat, nu este exact a se dice că partea adversă nu poate invoca nulitatea lui; căci, în asemenea caz, aceia ce se contesta și aceia ce se pune în discuțiune nu este forma actului, ci fondul lui, nu este celebrarea căsătoriei ci însăși validitatea ei;

Considerând că, în asemenea împrejurări, aceia ce urmează a se examina este a se și dacă, în fapt, este

(*) Această sentință cuprinde mai multe considerente de fapt, care nu s'au mai reprodus, nefiind utile în cauză.

sau nu dovedit că, atunci când Bucur și Maria au contractat pretinsa lor căsătorie, erau sau nu desfăcuți de acea dintăi;

Având în vedere, că, din examinarea actelor aflate la dosar, se constată, că, în adevăr, la 1871 sau 1872, atunci când se pretinde de parată că tatăl ei, — Bucur — a luat în căsătorie pe Maria — mama ei — nici Bucur nu era despărțit de prima lui soție, Sora sin Preotul Maria, cu care se căsătorise în anul 1860, după cum se constată din actul de căsătorie, liberat de Primăria com. Vârfurile, și nici Maria Cioroba nu era despărțită de primul ei soț, Nicolae Bucureșcu, cu care se căsătorise în anul 1870, Ianuarie 5, după cum se constată din actul de căsătorie liberat de Primăria com. Vișinești;

Având în vedere că, aceste două prime căsătorii nu erau dizolvate nici prin moartea Sorei sin Preotul Maria, căci, după cum se constată din actul de deces, liberat de Primăria comunei Vârfuri, dânsa a murit tocmai la 5 Iulie 1903, nici prin moartea lui Nicolae Bucureșcu care, după cum se constată din actul de deces, liberat de Primăria comunei Vișinești, încetează din viață tocmai la 10 Martie 1900;

Considerând că intru cât este perfect dovedit, că nici Bucur Duvalmă, nici Maria Cioroba nu erau desfăcuți de primele lor căsătorii, atunci când se pretinde că au contractat pe acea de a doua, nici o îndoială nu mai încapă că aceasta de a doua este nulă; că și Bucur și Maria sunt bigami și că, prin urmare, pirăta, copilă născută din această căsătorie nu se poate dice legitimă;

Considerând, prin urmare, că Ilinca Nicolae G. Dragomir, neavând calitate de copilă legitimă a lui Bucur Duvalmă, firesc este că dânsa să nu poată pretinde nici averea rămasă pe urma acestuia și, deci, și din acest punct de vedere acțiunea reclamantului se găsește întemeiată;

Având în vedere că, în cele din urmă, pirăta Ilinca a susținut că, de și este adevărat că atunci când tatăl și mama sa s'au căsătorit pentru a doua oară, nici unul nici cel-alt nu erau liberi de primele lor căsătorii, totuși intru cât amândoi au fost de bună credință, adică și-au închipuit că o primă căsătorie nu este pedică contractării unei a doua, aceia contractată de autorii ei, în asemenea condițiuni, este putativă, și, în consecință, produce atât în privința ei, pirăta, cât și a autorilor săi, aceleași efecte ce legea atașază unei căsătorii legitime;

Având în vedere, în drept, că pentru ca o căsătorie lovită de nulitate să poată fi socotită putativă, se cere ca ambii soți, sau cel puțin unul dintrânsii, să o fi contractat ignorând viciul ce provoacă nulitatea;

Având în vedere că această necunoaștere a viciului și care constituie buna credință, este destul să fi existat în momentul celebrării căsătoriei;

Considerând, în adevăr, că căsătoria fiind un contract, natural este că pentru a decide de soarta lui, trebuie să se examineze situațiunea în care se afla părțile în momentul în care dânsese au contractat;

Având în vedere că buna credință poate rezulta dintr'o eroare de drept tot atât de bine ca dintr'una de fapt, căci legea, în această privință, nu face nici o distincțiune;

Considerând, în adevăr, că termenii în care art. 183 și 184 C. c. sunt concepuți, sunt generali, și prin urmare, deopotrivă aplicabili într'un caz ca și în cel-alt;

Având în vedere, în afară de aceasta, că ambele aceste articole, mai sus menționate, fiind așezate în cap. IV, care tratează despre nulitatea căsătoriei pentru vicii de drept, urmează, că în intențiunea legiuitorului, a fost ca dispozițiunile lor să fie deopotrivă aplicabile tuturor căsătoriilor ce s'ar anula pentru asemenea vicii;

Având în vedere, în ce privește existența bunei credințe, că acel ce o invoacă trebuie să o dovedească; că, dacă s'ar putea susține că buna credință este prezumată, atunci când e vorba de o eroare de fapt, nu tot

aceleși lucru se poate spune când este vorba de o eroare de drept; căci, în adevăr, este de principiu că nimeni nu-i permis a nu cunoaște legea;

Având în vedere că aceeași obligațiune incumbă și copiilor ce voesc să invoace efectele unor căsătorii putative, în baza principiului că orî-cine face o propunere înaintea judecății trebuie să o dovedească;

Considerând, în afară de aceasta, că regula fiind-că orî-ce căsătorie nulă nu produce nici un efect, aceea ce hotărăște art. 183 și 184 cod civil este o excepțiune, că logic este, prin urmare, că acel ce invoacă excepțiunea să facă și dovada că în adevăr se găsește în condițiunile cerute de lege spre acest sfârșit;

Având în vedere că dispoziția art. 1899 C. c., că pirăta a pretins a avea în folosul ei, fiind specială materiei prescripțiunei, este inaplicabilă speței dedusă în judecata Tribunalului;

Considerând că tot atât de neexplicabilă este și presumpțiunea că nimeni nu trebuie presupus că cu știință a voit să înfrângă dispozițiunile legii, de oare-ce această presumpție nu este confirmată de nici un text de lege;

Având în vedere că, din faptele ce pirăta Ilinca a prezentat Tribunalului, nu rezultă absolut de loc că, autorii ei Bucur Duvalmă și Maria Cioroba, nu ar fi știut că le este oprit a trece în a doua căsătorie mai înainte de a se fi dizolvat acea dintăi. (Urmează mai multe considerente de fapt prin care se dovedește reaua credință);

Având în vedere că din toate aceste împrejurări rezultând pentru Tribunal convingerea că atât Bucur Duvalmă, cât și Maria Cioroba, atunci când se pretinde că au contractat acea de a doua căsătorie, au fost de absolută rea credință, urmează că căsătoria lor nu poate fi considerată ca putativă; că, neputând fi considerată ca atare, nu numai că ea nu va putea produce efecte în viitor, dar chiar acelea ce a produs în trecut sunt desființate; căci o căsătorie declarată nulă este considerată ca și cum nu ar fi existat;

Având în vedere că copiii născuți în asemenea condițiuni nu sunt legitimi, căci legitimitatea este efectul numai a căsătoriei legitime;

Pentru aceste motive, redactate de d-l supleant P. Pașcanu, admite acțiunea etc.

(ss) G. I. Nacian, P. Pașcanu.

Grefier (s) I. V. Borș

Observație. — Sentința Trib. Dâmbovița, ce publicăm astăzi, este juridică. Tribunalul pune în adevăr, cu drept cuvint, în principiu că o căsătorie contractată în disprețul art. 130 din codul civil, adică: înainte desfacerei unei alte căsătorii valide, fiind nulă, nu produce nici unul din efectele căsătoriei valabile.

Pentru ca o asemenea căsătorie să-și producă efecte, trebuie să fi fost contractată de bună credință (*matrimonium putativum*).

Căsătoria putativă este aceea a căreia anulare a fost admisă de justiție din cauza unui viciu, pe care însă soții, sau cel puțin unul din ei, o credeau validă, pentru că nu cunoșteau acest viciu. Legea consideră această căsătorie ca validă pentru trecut, din cauza bunei credinței ce a existat în momentul contractării ei.

Căsătoria putativă nu-și avea ființă la Romani (1). Originea ei o găsim în dreptul canonic, și în spe-

(1) Cpr. L. 6 Cod, *De incestis et inutilibus nuptiis*, 5. 5.

cial, într'o decizie a Papei Inocent al III-lea, cunoscută sub numele: *Qui filii sunt legitimi* (2).

După regulele dreptului canonic, o căsătorie anulată nu putea produce efecte civile de cât sub trei condiții, adică: să fi fost contractată *publice, solemniter si in facie Ecclesiae* (3).

Din aceste trei condiții, legea actuală n'a păstrat de cât buna credință și solemnitatea căsătoriei. Art. 183 cere, în adevăr, o căsătorie contractată de bună credință.

Bună credință consistă în necunoștința cauzelor care impiedică căsătoria de a fi valabilă, și trebuie să existe numai în momentul celebrării căsătoriei; de unde rezultă că o căsătorie contractată de bună credință, își va produce efectele civile până în momentul anulării, cu-toate-că, în urma celebrării ei, cauza de anulare ar fi parvenit la cunoștința părților. *Mala fides supraveniens non nocet*. Chestiunea este, ce e dreptul, controversată, însă aceste sunt adevăratele principii, și tribunalul le enunță foarte bine în specie.

Bună credință isvorește dintr'o eroare. Eroarea poate să fie *de fapt* sau *de drept*. Exemplu de eroare de fapt: Două persoane s'aun căsătorit neștiind că erau rude între ele, sau că unul din soți era legat într'o căsătorie anterioară.

Exemplu de eroare de drept: un cumnat se căsătorește cu cumnată-sa, crezând că pronunțarea divorțului a desființat cuscria dintre foștii soți și familiile lor (4).

Legea fiind generală și nefăcând de astă dată nici-o distincție, după cum face în art. 1206, buna credință poate să rezulte nu numai dintr'o eroare de fapt, dar și dintr'o eroare de drept, după cum foarte bine decide tribunalul, de și această chestiune este controversată. (5)

Eroarea, fie de fapt, fie de drept, nu mai are astăzi nevoie de a fi scusabilă (*probabilis error*), după cum se cerea altă dată (6), și după cum se cere și astăzi în codul austriac (art. 160).

Judecătorii fondului vor aprecia în mod suveran, după împrejurările fie-cărei cauze, dacă a existat sau nu bună credință.

De câte ori o căsătorie se anulează, soțul care

invoacă buna credință trebuie, ca orî-ce reclamant s'o dovedească (art. 1169). Și această soluție este adevărată atât în privința erorii de drept, cât și acelei de fapt (7).

S'a dis ce e dreptul, în privința erorii de fapt și am susținut și noi în prima ediție a Comentariilor noastre, că acei cari cer anularea căsătoriei trebuie să dovedească reaua credință a soților, pentru-că ei ar fi presupuși de bună credință până la dovada contrară (8).

Acest sistem ni se pare însă astăzi, după o matură reflexie, înădmisibil, art. 1899 de la titlul prescripției, care pune în principiu că buna credință este presupusă, nefiind aplicabil în specie; pentru-că el statornicește o presumpție legală, și știut este că asemenea presumpții sunt de strictă interpretare, și nu pot fi întinse de la un caz la altul (9). Aprobăm deci în totul, în această privință, modul de a vedea al Tribunalului Dâmbovița.

Iași, 1 Ianuar 1906.

D. Alexandresco

Bibliografii

A apărut, vol. I, **Codicele civil**, adnotat și comentat de d-l *Dimitrie Neagu*, fost magistrat, avocat.

Acest volum, format în 8°, are 530 pag. și coprinde materia Art. 1—285.

Deposit la Ziarul «*Curierul Judiciar*», București, Calea Rahovei 5, de unde se expediază contra valoare: mandat poștal sau ramburs. Prețul lei 12 broșat; legat *elegant*, în pânză, cu numele autorului lei 13.75, iar cu piele la cotor lei 14.50.

* * *

O colecție completă, (9 vol.) ediție de lux, *Drept Civil Alexandresco*, se găsește de vânzare la *Curierul Judiciar*. Se vinde numai contra numerar.

Ofertele se vor adresa d-lui Codreanu.

* * *

Rugăm stăruiitor pe abonații rămași în întârziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat poștal, direct la administrația ziarului *Curierul Judiciar*, București, sau să plătească la prezentare numai în mina incasatorilor: *I. Riveanu*, pentru provincie, și *I. St. Tudoroiu*, pentru Capitală, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registru cu mază investite cu ștampila, *Curierului Judiciar*.

(7) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 20, p. 155.

(8) Cpr. Marcadé I, 695; Aubry et Rau, V, § 460, p. 48, text și nota 8; Demolombe, III, 359; Demante et Colmet de Santerre, I, 283 bis IV; C. Galați, *Dreptul* din 1903, No. 10. «Juridica presumpție este deapărarea în favorul insoțirei», dice art. 115 din codul Calimach. «*Die Vermuthung ist immer für die Giltigkeit der Ehe*», dice art corespunzător (99) din codul austriac.

(9) Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 1901, 19 2; Laurent, II, 506; Répert Sirey, *Mariage*, 1040; Thiry, I, 302, p. 268; T. Huc, II, 160; Beudant I, 294; Planiol, III, 438; C. Agen, D. P. 91, 2 153; Sirey, 93, 2. 4. Veđi asupra acestei controversă, Neagu, I, p. 325. No. 13 urin.

(2) Cpr. Thiry, I, 301; Planiol, III, 433; Répert. Sirey, *Mariage*, 1014. Veđi și Vering, *Droit canon*, II, § 214, p. 726 (trad. Bélet).

(3) Cpr. Planiol, III, 434; Répert. Sirey, *vº cit.*, 1014.

(4) Curtea din Paris a considerat într'o specie analogă căsătoria ca putativă, fiind-că și ofișerul stărei civile, care celebrase căsătoria, împărtășise această eroare. Veđi *Pand. Périod.* 98 2. 234 și Sirey, 1900 2. 131.

(5) Cpr. Cas. rom. *C. judiciar*, din 16 Febr. 1906, No 13, (în privința acțiunei în repetiție). Veđi și t. V a Coment. noastre, p. 53, 370, 371.

(6) Cpr. Pothier, *Contrat de mariage*, VI, 437; Planiol, III, 439.